

О. Л. Северинова (УО «ГГУ им. Ф. Скорины»)

Науч.рук. Н. А. Дробышевская,

ассистент

ПОЭТИКА СНА В РОМАНЕ М. А. БУЛГАКОВА «БЕЛАЯ ГВАРДИЯ»

Сновиденческая составляющая в романе «Белая гвардия» – это система, которая формируется за счет связей между собственно сновидениями героев и внутритекстовой онирической реальностью (возникает мотив сна).

Онейросфера формируется собственно снами, а также образами, близкими к сновиденческому: туман, дрема, мгла, тьма, смерть, наркотический бред, сон-кошмар, сон-спасение [1].

Бинарная оппозиция явь–сон, традиционная для русской литературы, переосмысливается М. Булгаковым, ее компоненты меняются местами, картина мира переворачивается, становится абсурдной, непригодной для жизни. На место яви претендуют такие характеристики, как смерть, ненависть, ужас, а сон – место спасения, бегство в которое освобождаст от страха и чувства «оставленности» человека в мире.

Сон – это хронотоп особого рода; взаимодействие времени и пространства происходит на двух уровнях: реальном и ирреальном (герой спит и в то же время находится вне реальности, в ином пространстве). Сознание и бессознательное так же нечетко различимы, как сами сон и явь.

Функционально важнейшую часть составляют собственно сны. Наблюдается балансирование на грани сновидения и реальности: не ясно, происходят ли необычайные события во сне или наяву.

Большинство собственно сновидений автор помещает в конце романа, показывая онейросферу отдельных героев, характеризуя таким образом их внутренний мир, состояние души.

Онейросфера в булгаковском романе выступает как медитативная зона, включающая автора и героя как участника и зрителя сна. Онироидность художественного мира «Белой гвардии» – это симптом разрушающегося мира.

Сновиденческое начало в романе является нестабильной открытой системой, наиболее полно отражающей кризисность эпохи.

ЛИТЕРАТУРА

1 Акатова, О. И. Поэтика сновидений в творчестве М. А. Булгакова. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук / О. И. Акатова. – Саратов, 2006. – 17 с.

В. А. Слесарэнка (УА «ГДУ імя Ф. Скарыны»)

Навук. кiр. А. А. Станкевіч,

д.ф.н., прафесар

МОЎНЫЯ СРОДКІ СТВАРЭННЯ НАЦЫЯНАЛЬНАГА КАЛАРЫТУ Ў ТВОРЧАСЦІ ВІНЦЭНТА ДУНІНА-МАРЦІНКЕВІЧА

Паводле характару грамадскіх інтарэсаў В. Дунін-Марцінкевіч быў чалавекам Асветніцтва. Уся яго дзейнасць у галіне тэатра і драматургіі была ўвасабленнем гуманізму, веры ў маральныя і разумовыя здольнасці чалавека, незалежна ад грамадскага стану. І разам з тым В. Дунін-Марцінкевіч сфарміраваўся як асоба пад уплывам рамантычных ідэалаў вызваленчай барацьбы супраць царызму. Аб уплыве рамантызму сведчыць выключная сувязь з фальклорам, шырокае выкарыстанне этнаграфічнага

матэрыялу. У духу рамантызму пісьменнік называе свой зборнік «Дудар беларускі», і менавіта так пачалі называць В. Дуніна-Марцінкевіча.

У сваіх творах мастак слова пры дапамозе моўных сродкаў здолеў стварыць сапраўдны нацыянальны каларыт. «За этнаграфізмам твораў В. Дуніна-Марцінкевіча, за аўтарскім захапленнем старажытнымі легендамі і абрадамі, святочным бытам беларусаў адчувальна заўсёднае жаданне дапамагчы селяніну, імкненне неяк упрыгожыць і аблегчыць яго жыццё. Многія паэтычныя творы пісьменніка звернуты не столькі да селяніна, колькі да пана, да «адукаванай» аўдыторыі» [1, с. 82].

Мэтазгодна выдзеліць наступныя лексіка-семантычныя пласты ў творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча: назвы ежы і пітва: *трасцянка, боршч са сланінай, верашчака, грэцкія бліны, крупнік, лямешка, шынка, квас, зразы* і інш; назвы адзення і абутку: *какарда, лаці, нагавіцы, спадніца, світка, чабоцікі, кажух, чапек, сукенка, гарсэт, сярмяжка, сарочка* і інш; назвы посуду і ёмістасцей: *чарка, шклянка, пляшка, кубак, тарэлка, скаварада, кілішак, гладыш, келіх, гарнічэчак, саганчык* і інш; назвы сельскагаспадарчых пабудоў і памяшканняў: *адрына, гумно, абора, хлеў, стадола, наветка* і інш.

Такім чынам, багаты лексічны фонд мовы твораў «беларускага дудара» дае магчымасць уявіць жыццё чалавека 18 стагоддзя.

ЛІТАРАТУРА

1 Бела́я, А. І. Этнаграфізм як рыса эстэтычнай свядомасці пісьменнікаў пачатку ХХ стагоддзя // Фальклор і сучасная культура / Матэрыялы міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі 22–23 красавіка, 2008 г. – Мінск. – Ч. 1. / І. С. Роўда і інш. – Мінск : БДУ, 2008. – 198 с.

А. У. Цітоў (УА «МДУ ім. А. А. Куляшова»)

Навук. кір. А. В. Шаранава,

ст. выкладчык

УЗАЕМАСУВ'ЯЗЬ ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАЙ ТВОРЧАСЦІ І НАВУКОВА-КРЫТЫЧНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ АЛЕСЯ АДАМОВІЧА

Алесь Адамовіч уступіў у літаратуру параўнальна маладым па ўзросце, але за плячамі ў яго быў ужо значны жыццёвы досвед: вайна, лёс партызана ў пятнаццаць гадоў, нялёгкае выпрабаванні на фізічную і духоўную цягавітасць. Пазней убачанае ў партызанах знойдзе адлюстраванне як у мастацкіх творах, так і ў крытычным падыходзе да літаратуры. Такі пачатак творчага шляху – прыход у літаратуру праз літаратуразнаўчыя інтарэсы – стане тыповым для значнай часткі маладых крытыкаў. Праўда, непасрэда ў А. Адамовіча не назіралася выразна выяўленых этапаў: спачатку літаратуразнаўства, а потым крытыка. Ён стаў адразу выступаць актыўна і як даследчык літаратурнай спадчыны, і як крытык. Валодаючы ўжо ўсесаюзным аўтарытэтам крытыка і літаратуразнаўцы, А. Адамовіч звярнуўся да жанру прозы – напісаў дылогію «Партызаны». У ёй ўвасоблены новы прынцып малюнка народнага жыцця на акупаванай тэрыторыі Беларусі.

Творчая пазіцыя пісьменніка складалася пад уздзеяннем галоўнай тэндэнцыі ў развіцці ўсёй савецкай літаратуры таго часу – яе імкнення да праўдзівасці, нават дакументальнасці, да ўзмацнення гуманістычнага пафасу ў мастацкім малюнку падзей вайны. Пісьменнік паслядоўна сцвярджае думку, што жыццё не мае раз і назаўжды дадзенай вонкавай перадвызначанасці, што ў яго зменлівай складанасці неабходна разбірацца кожны раз нанова. Гэта вельмі ясна выявіла вайна. Новая глыбіня творчай пазіцыі запатрабавала ад літаратуры жанрава-структурных і стылявых змен. Знешне гэта выявілася ў тым, што дзеянне ў творы яшчэ больш звужаецца, засяроджваецца на лёсе некалькіх герояў. У «Партызанах» рэалізавалася тэндэнцыя да даставернай перадачы